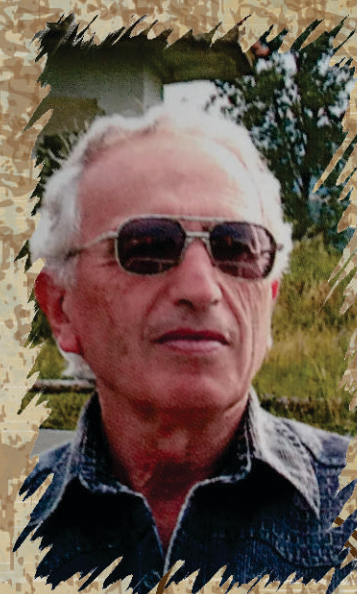

Интервю с Иван Ненов

Иван Ненов е автор на шест стихосбирки и две книги за Паусий Хилендарски, член на СБП и ръководител на литературен клуб „Димчо Дебелянов“ при Читалище-паметник „Отец Паусий“ - 1856, град Самоков. Иван Ненов застъпва интересната историческа хипотеза, че родното място на Паусий Хилендарски не е Банско, а самоковското село Доспей.

Г-н Ненов, кога започнаха вашите първи литературни занимания?

Преди да тръгна на училище (1948г.), аз вече можех да чета – бях се научил от по-големите ми братовчедки и братовчеди, защото фамилията ни беше от четиринадесет души. Когато свърших първо отделение и ме наградиха с книжката „Колибата на Ленин“, получих награда и от баща ми - още една книжка – „Поточета бистри“ от Елин Пелин. Силно обикнах тази книжка със стихове, понеже беше свързана с природата и със селския живот. Почти всички ги бях научил наизуст. Спомням си още, че за новата 1952 или и 3-та година, когато всички бяха излезли вечерта на селския площад в родното ми село Доспей, за да чакат новата година, където жените и момите пееха „Васильо, моме Васильо“, аз се затворих в стаичката, казах, че ще спя, но щом останах сам, станах, запалих си една свещ и „написах“ стихотворение за новата година, явно в духа на Елин Пелиновите... Като ученик в гимназията също правех опити, но не смеех да ги покажа на учителите. Като войник пишех дописки във в. „На боеви пост“ и „патриотични“ стихове, но стиховете не се осмелявах да ги предложа за печат. Едва като студент във втори курс „Българска филология“ се престраших и отидох във в. „Народна младеж“, който издаваше и притурката за литература и изкуство „Пулс“. Редактор беше Дамян Дамянов, бяха отпечатани две мои стихотворения. След това, в средата на 60-те години – вече четвъртокурсник, предложих на сп. „Септември“ едно стихотворение, което се казваше „Хипотеза за гъжда и звездите“. Завеждащ отдел „Поезия“ беше Найден Вълчев. В деня, когато трябваше да отида, за да ми кажат дали става за печат или не, в стаята бяха Павел Матев – тогава гл. редактор и голямата българска поетеса Елисавета Багряна. Найден Вълчев каза, че стихотворението ще бъде предложено, Павел Матев ми стисна ръката до болка, а Елисавета Багряна ми пожела творчески успехи, и ми каза, че преди години същото е пожелавала на поета Никола Инджов.

Как, кога и защо решихте да се занимавате с Паусий Хилендарски и най-вече с проблема за неговото родно място?

Още от дете, когато станеше дума за Паусий, слушах от местните хора, че Паусий е нашенец. През 1953 г., като бях „спестил“ пари, след като не си купувах бонбони, отидох в Самоков и си купих „Славянобългарска история“. Бяла корица, а над заглавието – Паусий Хилендарски. Пограждавайки на шрифта, написах отдолу: прочел Иван Ненов.

Аз никога не съм вярвал, че Паусий Хилендарски е роден в Банско или в Кралев дол. Но как да докажа това, което е твърдял още Христо Марков – учител на нашите баби и дядовци до четвърто отделение, че Паусий е от рода Горгорови, че е роден в село Доспей, че когато бащата на Захарий Зограф бил юноша, вуйчовците му Лаврентий и Паусий го завели в Света гора да се учи за иконописец.

Когато се честваше 200-годишнината (1962 г.) бях вече първокурсник в СУ, но при едно идване си купих в „Самоковска комуна“, а там бяха публикувани материали за Паусий и аз занесох вестника на моя професор по „Фолклор“ и по „Старобългарска и възрожденска литература“ – Петър Динеков. Той ме похвали, че още първокурсник се интересувам, но че въпросът за родното място на Паусий Хилендарски бил вече решен от акад. Йордан Иванов. Родното място на Паусий било Банско... А мен все нещо ме „чоплеше“, но не знаех откъде да тръгна. После научих, че самоковският художник проф. Васил Захариев е ходил в Света гора и поддържа тезата, че Паусий Хилендарски е роден в село Доспей. Аз се свързах с него и го помолех да напише всичко това, което ми каза при разговора ни. „Млади човече, моето време мина, а ти щом си от Доспей и се интересуваш, заеми се. Отиди и потърси в архива на Йордан Иванов приписката, която му донесе Михаил Ковачев. Няма да я намериш. Няма такава приписка. Тук я съчини Йордан Иванов. А когато я публикува, срещам го пред Народното събрание и го питам: Абе, Йордане, какви са тия работи, гето ги пишеш? Не пожела да се спре, промърмори едно... „абе, знаеш как стоят работите... и отиде към университета.“

Аз не отидох да се ровя в архива на проф. Й. Иванов, но след смъртта на проф. В. Захариев – потърсих неговия архив. Там намерих черновата на поверителния доклад, който професорът е написал до министъра на народното просвещение, след като се е завърнал като водач на групата, писмата от същото министерство, с които се изказва благодарност на Хр. Марков, че е спонсорира с 10 хиляди лева групата да отиде до Света гора и да търси документи за родното място на Паусий, както и писмото, с което министърът му забранява „да публикува каквото и да е“. Но там открих и писмата до проф. Васил Захариев от една потомка от Зографския род – пловдивчанката Надежда Гидикова, в които тя му разказва родовото предание, че Паусий е бил вуйчо на основоположника на Самоковската иконописна школа Христо Димитров – брат на неговата майка. В едно от писмата му разказва, че по времето, когато цар Фердинанд е посещавал Банско, тя е била учителка там, учила е банските ученици, а и в учебниците тогава е писало, че авторът на „История славянобългарска“ Паусий Хилендарски е роден в село Доспей и им казвала че и в нея има „капка кръв“ от Паусий като потомка от зографския род и че „... Никой банскалия тогава не и е възразил.“ В друго писмо се възмущава от постъпката на проф. Й. Иванов... Голяма част от тези писма, както и Поверителния доклад, ги ползвах в книгите ми „Истината за родното място на Паусий Хилендарски“ – 2003 г. и „Самоковският препис на „История славянобългарска“ – размисли и факти“ – 2011 г. Но... всички тези писма сега ги няма. Изчезнаха от архива на проф. В. Захариев.

Откога гатура този проблем и от какво е породен?

Честването на 150-годишнината на Паусиевата История през 1912 г. официално става в Самоков. Присъствуват министри и учени, и много родолюбци. В речите се дава нужната висока оценка на Паусиевото дело и ролята, която е изиграла „История славянобългарска“ и никой не поставя въпроса за родно място на Паусий, защото всички знаят, че то е село Доспей, отстоящо на 3км. от града, всички знаят, че когато Самоков е освободен от турско робство първият български министър на просвещението проф. Марин Дринов изпраща писмо до самоковци, което завършва така: „Вие, самоковци, отгавна се хвалите с добри, честни и развити граждани. Вие имате право да се гордеете пред цял български народ с това, че от вашето място се роди йеромонах Паусий, когото българите турят начело на своето възраждане. Надам се, че и от сега, в това велико време вие свято ще изпълнявате своите граждански длъжности, ще се трудите да се оправи така, каквото всеки ден да ви захвали и погражава. Амин.“

Месеци след Освобождението съдбата на Българската гържава се променя от Санстефанския мирен договор, после от Ньойския, после от Деветосептемврийската революция 1944 г. Ако трябва с две думи да се каже от както е породен проблемът, то е: чисто политически!

Основи на църкви край "Шишманово кале"

Какви трудности срещнахте по време на проучванията и какво ви улесни?

Промените след 10 ноември 1989 г. „развързаха“ и моите ръце. Като прибавим към всичко това и заръката на проф. В. Захариев – ето мотивите, заради които се захех не да откроя, а да посоча очевидните лъжи и фалшификации за родното място на Паусий Хилендарски. Но най-голяма подкрепа получих от „История славянобългарска“, т.е. от „самия“ Паусий, който е написал, че е от Самоковска епархия, т.е. от селището, където се намира църковноадминистративната единица, управлявана от архиерей, а не цялата ѝ територия, както погрешно я тълкуват всички „търсачи“ на родното му място; легендата за цар Иван Шишман, разказана от Паусий, която е „позната и на децата в Самоков“, както пише народният поет Иван Вазов, и още едно неопровержимо доказателство – езикът на Паусиевата История, написана на основата на самоковския (госпейски) диалект.

До какви резултати доведоха вашите проучвания?

Има една народна мъдрост, която казва, че когато фактите говорят и боговете мълчат. „Боговете“ по време на честването на 250-та годишнина от написването на „История славяно-българска“ се страхуваха от дискусия и самото честване, предвождано от кохортата, избрана от държавния глава, премина под знака „Три дни яли, пили и се веселили“. В Банско, разбира се. Иначе събитието беше отразено от „медийните памперси“.

Какво планирате за в бъдеще в творчески план?

Никога не съм работил „планово“. За мен творческите планове са мечтите. А що се отнася до въпроса за родното място на Паусий Хилендарски – стигнах до идеята, че трябва да разкрия кой е банският Паусий, кой е кралевдолският и кой е госпейският. Дано тогава потомците на „неразумни(те) и юрочи(те)“ разберат.

Какво е мнението ви за днешното състояние на българската литература?

Нито крайно положително, нито крайно отрицателно. За словесното изкуство в България днес има добра почва. Няма го вече ограничението от страна на държавата и Партията. И всичко зависи от твореца, от неговия светоглед.

Местността "Урвич" край с. Доспей

Имат ли бъдеще и поле за развитие младите творци у нас?

Творчеството е нещо строго индивидуално. То е като семето и растението. Когато семето си го засял в добре обработена от теб почва, растението ще покълне, ще се развие и даде плод. Него градушка не може да го съсипе. Единственият негов съдник е Времето.

Наскоро беше вашият 75-годишен юбилей. Какво ще си пожелаете и какво ще пожелаете на нашите читатели?

Ех, ако всички пожелания се сбъдваха... Веднъж, при една моя среща с читатели, стана едно момиче и прочете стихотворение. След като го прочете, ме попита: Харесва ли ви? Отговорих: Не е лошо. Пишете... На мен ми харесва, но то е ваше, а не мое – каза момичето. Присъстващите се усмихваха, а аз сигурно съм се „поизчервил“. Така че това, което пожелavam на себе си, го пожелavam и на читателите, защото и аз съм читател.